

KENTLİLİK BİLİNCİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: BİTLİS İLİ ÖRNEĞİ

Yasemin HAYTA

Dr. Öğretim Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü, ysaracbasi@beu.edu.tr

Mehmet NALBANT

Doktorant, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi Kamu Yönetimi

KENTLİLİK BİLİNCİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: BİTLİS İLİ ÖRNEĞİ

Öz

Kent, beşerin değişimi ve gelişimi doğrultusunda oluşan, büyüyen ve günümüze kadar gelen içerisinde toplumsal ilişkilerin kurulduğu fiziki alanı içermektedir. Kentleşme süreci, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan nüfus birikimi ile desteklenmektedir. Bu bağlamda kentleşme, toplumsal değişimin insanların davranışlarında, ilişkilerinde ve değer yargılarında tinsel ve özdeksel yaşam biçimlerinde değişiklikler yaratma süreci olarak tanımlanmaktadır. Kentleşme ise kentlilik bilincinin oluşumuna bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla kentlilik bilinci, yurttaşın kent kültürünü anlayıp kendisini yaşadığı kente ait hissetmesi ve kente karşı sorumluluk duyması olarak tanımlanabilir.

Çalışmada, Bitlis ilinde yaşayan yurttaşların kentlilik bilinci durumunun saptanması amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında, Bitlis ili merkez nüfusunda yaşayan yurttaşlara tesadüfi örneklem ve gönüllülük esasına dayalı olarak anket tekniği ile ampirik bir uygulama yapılmıştır. Veriler SPSS programı üzerinden değerlendirilip sonuçlandırılarak kentlilik bilinç düzeyi açısından yorumlanıp bir tespit yapılmıştır. Analizde Bitlis ilinde ankete katılan bireylerin gelecekte de bu ilde yaşamak istiyor olmaları kentlilik bilinci anlamında pozitif; ilin tarihi ile öne çıkan bir şehir olmasına rağmen tarihi değerlerin yeterince korunmadığını düşünmeleri negatif bir veri olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Kent, Kentleşme, Kentlilik Bilinci, Bitlis

AN ASSESSMENT ON URBAN CONSCIOUSNESS: THE CASE OF BITLIS

Abstract

City contains a physical area in which social relations are established, extant and growing, consisting of development and change of humanity. Urbanization process is supported by population accumulation which leads to changes specific to cities in human behavior and relations. In this context, Being Urbanized is defined as the process by which social change creates changes in people's behavior, in the relationships, and in the immaterial and material lifestyles in value judgements. Being Urbanized arised from depending upon formation of Urban Consciousness. Therefore, Urban Consciousness can be defined as a sense of citizen's understanding of the city's culture and feeling of responsibility for the city.

In this study, it is aimed to determine the Urban Consciousness of the citizens living provinces in Bitlis. Within the scope of the study, An empricial application will be given based on random sampling and volunteering to citizes in Bitlis province. The data will be assessed and finalized through the SPSS program and interpreted in terms of urban consciousness level and a determination will be made.

Key Words: City, Being Urbanized, Urban Consciousness, Bitlis

GİRİŞ

Kentlilik bilinci; kent sınırları içerisinde yaşayan kişilerin, kenti kent yapan değerler ile birlikte yaşadıkları, nefes aldıkları mekâna karşı farkındalık düzeyleri, kente ait tutum ve davranışları benimseyeme ve bu görünen/görünmeyen kurallara yaşamlarında yer verip vermemesi şeklinde tanımlanabilir. Dolayısıyla bireylerin, yaşadıkları kentle ilişkilerini aidiyet ya da sorumluluk hissi çerçevesinde ortaya koymaya çalışan bir kavramdır. Bu yönüyle sadece bugünü değil gelecek kuşakları da kapsayan bir niteliği vardır. Kentte yaşayan bireylerin aidiyet duygusunu geliştirmek ve gelecek nesillere de bu duyguyu aktarmak amacıyla “Kentlilik Bilinci” kapsamında kentler için üç temel yaklaşımdan bahsedilir (Ercoskun,1999:179-193):

1. Kentin tarihi ve kültürel değerlerinin farkına varmak,
2. Kentin fiziksel, kültürel ve sosyal dönüşümünü gerçekleştirmek,
3. Kente aidiyet duygusunu hissederek, kenti sahiplenip korumak.

Bireylerde kentlilik bilinci oluşumundan sonra bu bilincin gelişimi önem kazanmakta ve belirli hususlar ön plana çıkmaktadır. Burada önemli olan kentliler arasında kolektif bellek oluşumudur. Kolektif bellek oluşumu; beraberinde kentlilerin yaşadıkları kente aidiyet hissi ile bağlanmalarını ve o kenti sahiplenmelerini getirecektir. Kolektif bellek oluşumu, kentin tarihsel sürekliliği olan ve içinde yaşayanlar için anlam ifade eden bir yer olmasıyla ilişkilidir. Kentte yaşayan bireylerin yaşadıkları fiziksel çevreye ilişkin zihinlerinde biriktirdikleri ortak anılar, paylaştıkları değerler ve inanışlar, kolektif bellek oluşumuna yardımcı olur (Arefi,1999:179). Kentlilik bilincinin oluşmasında önemli faktörlerden biri de eğitimidir. Eğitim, insanı sosyal ortama uyum sağlamaya hazırlamakta aynı zamanda mevcut yapıyı da şekillendirmektedir. Başka bir ifadeyle eğitim; bilimsel, teknolojik, siyasal, psikolojik, sosyoekonomik ve kültürel amaçları bulunan çok yönlü bir girişimdir (Arefi,1999:179). Aynı zamanda eğitim, kentlilik bilincini oluşturmak ve geliştirmek için önemli bir araçtır. Eğitim sayesinde;

- Kentin tarihi ve kültürel kimliğinin benimsenmesi ve yaşanması,
- Kentte yaşayanlarda aidiyet duygusu kazandırılması,
- Tarih ve toplum kültürü bilinciyle kentsel dinamiklerin harekete geçirilmesi,
- Kentsel hak ve görevlerin öne çıkarılması,
- Kent donanımlarının hayatın bir parçası olarak algılanmasının sağlanması,
- Kentli sıfatının kazanılmasında uzlaşya varmanın temel önceliklerinin kentli ile paylaşılması,
- Kentte yaşamın öncelikle zihinlerin kentleşmesine bağlı olduğundan hareketle, kentsel yönetimin ve dönüşümün kontrolünün sağlanması,
- Doğal ortamların korunması ve kent içi sosyal ve yapısal dengesizliklerin giderilmesi hedeflenmektedir.
- Günümüzde kazandığı modern anlamıyla “toplum” olabilme niteliğindeki ortak yaşama biçimini güçlendirmesi temel amaçlar olarak düşünülmektedir.

Bütün bu veriler değerlendirildiğinde, kentlilik bilincinin oluşumunda hem bireysel faktörlerin hem de çevresel faktörlerin etkili olduğu ifade edilebilir. Bireysel faktörler; yaş, cinsiyet, meslek durumu iken çevresel faktörler; sosyoekonomik imkânlar, fiziki koşullar olarak ifade edilmektedir.

Kentlilik bilinci içerisinde yer alan yaşanan kente karşı hissedilen sorumluluk ve aidiyet kavramları bu yönüyle kentlileşmiş olayı ifade eder. Kentlileşme kavramı; temelde insanların kent ile bütünleşmesi olarak açıklanabilir. Bütünleşme kavramı ise bir nüfus grubunun daha büyük bir nüfus grubuyla kaynaşması olarak tanımlanabilir. Kentlileşme, kentleşme akımı sonucunda toplumsal değişimin insanların davranışlarında ve ilişkilerinde değer yargılarında maddi ve manevi yaşam biçimlerinde değişiklikler ortaya çıkarması sürecidir (Keleş,1980:70). Başka bir deyişle ‘kırlıktan uzaklaşma, organize edilmiş sosyal hayata geçiş olarak da kentlileşme ifade edilebilir. Bu bütünleşme esnasında ise maddi ve manevi paydada yaşanan değişim ve dönüşümler bir bellek oluşturmaktadır. Kentlerde, hem geçmişten gelen hem de yeni oluşan bir yaşam biçimi, bir kültür gözlenmektedir (Ateş

ve Es, 2004:209). Kentli insana özgü davranış kalıpları ve yaşam biçimi” olarak tanımlayabileceğimiz “kent kültürü” kavramının içeriği zamanla değişmektedir. Kent içerisinde farklı kültürler ve yaşam biçimleri olmakla birlikte bu kültürlerinden etkilenen ve etkileyen ortak bir kent kültürü bulunmaktadır. Toplumsal sınıfların, etnik ve dini farklılıkların ve farklı sosyal ve mesleki grupların oluşturduğu alt kültür değerlerini mozaik olarak bir arada tutan kent kültürü, modern kent anlayışının ve işleyişinin ürünüdür (Ateş ve Es, 2004:209). Kentin kültürü kentte toplumun ürettiği her şeydir. Kent kültürü ekonomik, sosyal, siyasal, düşüncel, estetik, inançsal vb. içeriklere sahiptir.

Kentleşme ve kentlilik bilinci kavramları ve oluşumunu değerlendirirken kentte yaşayan bireyleri tek sorumlu olarak düşünmemek gerekmektedir. Bireylerin yanı sıra bu görev devlete, yerel yönetime, sivil toplum kuruluşlarına kısaca tüm paydaşlara görev düşmektedir. Bireylerin yaşadıkları kentleri sevmeleri, kendini o kentin bir parçası olarak görmeleri, kentin dinamiklerine ait hissetmeleri, kentin sorunlarına karşı daha duyarlı olmaları ve kentin sorunları için çözümler üreten, aynı zamanda projelere gönüllü katılım sağlayan bireyler olmaları gerekmektedir. Bu da beraberinde bireylerin kentlilik bilinci düzeylerini geliştirecek ve kentsel yaşam kalitesini arttıracaktır. Kentlilik bilincine sahip bireylerin çoğalması ve yaşam kalitesinin artması için en önemli koşul; bireylerin yaşadığı kente özgü davranış ve tutumlarda ortak bir değerde buluşmasıdır (Görgün ve Kara, 2017:393).

Kentlilik bilincinin pek çok kavramla ilişkili olduğu bilinmektedir. Kente karşı sorumlu olmak, kente ve kentliye saygılı olmak, kente aidiyet, kent kültürü, kentsel yaşam, kente bağımlılık, kentli olmak, vb. kavramlar yazında kentlilik bilinci kapsamında değerlendirilen kavramlardır.

YÖNTEM

Bitlis merkez nüfusunda yaşayan bireylerin kentlilik bilinçlerinin belirlenmesi, bu bilince etki eden etmenlerin ortaya çıkartılması ve bu çerçevedeki sorunların tespit edilip çözüm önerilerinin getirilmesi amacıyla yapılan bu alan çalışmasında, nicel araştırma tekniklerinden anket kullanılmıştır. Araştırmada tesadüfi örnekleme yöntemi ile gönüllülük esasına uygun olarak yüz yüze anketler uygulanmıştır. Bitlis merkez nüfusu 2017 yılı verilerine göre 70.160 bireyden oluşmaktadır. Bu evren, % 95 güven aralığı ve % 5 hata payı ile 383 birey ile temsil edilebilir (<http://www.surveysystem.com/sscalc.htm>). Buna karşın araştırma bulgularının daha güvenilir olması açısından 444 bireye örneklem genişletilmiştir. Anket formundaki ölçekler için geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmış ve yeterli geçerlilik ve güvenilirlik düzeyi tespit edilerek anketler uygulanmıştır. Nicel araştırma sonucunda elde edilen verilerin girdilerinin yapılması ve veri sonuçlarına ulaşılması için Araştırma Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) paket programı kullanılmıştır. Bitlis ilçe nüfusları ise; Tatvan 89.698, Ahlat 39.371, Adilcevaz 30.226, Mutki 31.764, Güroymak 46.547, Hizan 33.708’dir. Görüldüğü gibi nüfusun büyük çoğunluğu Tatvan ilçesinde yer almaktadır. Tatvan, gerek göl kenarında konuşlanmış olması, gerek şehirleşme anlamında modern bir görünüm çizmesi, alışveriş seçenekleri, cafe-dinlenme-eğlence olanakları sebepleri ile çoğunlukla Bitlis dışından özellikle çalışma amacı ile gelen (devlet memuru, akademisyen, bankacı, doktor vb) vatandaşların yerleşim alanı olarak tercih ettiği bir yer haline gelmiştir. Bitlis merkez ise tarihi dokusunu, yollarını, konutlarını, esnaf seçeneklerini vb koruyan Bitlislilerin tercih ettiği bir yerleşim yeridir. Çalışmada daha çok memleketi Bitlis olan bireylerin tutumlarının tespit edilmesi amacıyla uygulama Bitlis Merkezde gerçekleştirilmiştir.

Bitlis ve yöresi M.Ö. 2000 yıllarında Hititlerin egemenliği altına, M.Ö. 1700 yıllarında da Hurri-Mitanni hâkimiyeti altına girmiş ve daha sonra ise asi bir kavim olan Asurlular’ın hakimiyetine girmiştir”. Tarihte Bitlis daha sonra Asurluların hakimiyetine son veren Urartuların hakimiyetine geçmiş, akabinde ise Bitlis Urartulara son veren Pers hakimiyetine geçmiştir. M.Ö. 331 yılında Makedonya Kralı Büyük İskender’in Pers hakimiyetine son vermesiyle Bitlis, Büyük İskender’in ordularının denetimine geçmiştir. Tarihte pek çok aşamada el değiştiren Bitlis kenti 1071 Malazgirt zaferiyle birlikte Selçuklu Devleti’nin hâkimiyetine girerek ebedi bir Türk yurdu olmuştur. Tarihte İdris-i Bitlis olarak bilinen adıyla Bitlis kenti 1514 yılında Osmanlı Devleti’ne bağlanmıştır (www.bitliskulturturizm.gov.tr) Uzun bir süre Osmanlı Devleti hakimiyetinde olan Bitlis, Birinci Dünya Savaşı ile birlikte Rus işgali ile karşılaşmıştır. Bitlis’in düşman işgaline geçmesi; Diyarbakır, Adana, Halep, Bağdat yolunun düşmana geçmesi tehlikesi ile ülkeyi karşı karşıya getirmiştir ve bu durumu önlemek için Türk Genel Kurmayı 2. Orduya bağlı 16. Kolordunun acilen Bitlis cephesine göndermiştir ve kolordu komutanı Mustafa Kemal Atatürk 8 Ağustos 1916 tarihinde Bitlis ilini bağımsızlığına kavuşturmuştur (www.bitliskulturturizm.gov.tr)

Günümüzde Bitlis, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde Doğu Anadolu bölgesinde yer alan bir şehirdir. Bitlis kentinin, 2017 yılı itibariyle toplam nüfusu 341.474 tür (biruni.tuik.gov.tr/gösterge). Bitlis şehrinin; Adilcevaz, Ahlat, Güroymak, Hizan, Merkez, Mutki ve Tatvan adlarında toplam yedi ilçesi bulunmaktadır. Bu ilçelerden en büyüğü ise 2017 itibariyle 89.698 kişinin yaşadığı Tatvan ilçesidir (www.nufusu.com/ilce/tatvan_bitlis-nufusu). Bitlis kentinin her bir ilçenin geçmişten gelen tarihi zenginliği barındırdığını söylemek yerinde olacaktır. Bu bağlamda, Ahlat ilçesinde bulunan Ahlat Selçuklu Mezarlığı ve Bitlis merkez ilçesinde bulunan Bitlis kalesi, Haraba Kent, El Aman Hamı vb tarihten gelen bu zenginliklerin en önemli örneklerindedir.

BULGULAR

Demografik Bulgular

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sıklık	Frekans Yüzdeleri(%)	Toplam Yüzde(%)
Erkek	308	%69,4	%69,4
Kadın	136	%30,6	%100,0
Toplam	444	%100,0	

Tablo 1’de katılımcıların cinsiyete göre dağılımı gösterilmiştir. %69,4 oranla 308 erkek katılımcının ve %30,6 oranla 136 kadın katılımcının olduğu görülmektedir. Kadın katılımcıların Bitlis merkezde yapılan ankette erkeklere oranla az temsil edildiği görülmektedir. Bu sonuç beklenen bir veridir. Rastlantısal yöntemle anket uygulaması neticesinde ilgili alanda kadın nüfusuna oldukça zor rastlanmıştır. Merkezde geleneksel yapının izlerinin yoğun şekilde sürdürüldüğü belirtilmişti. İl merkezinin üniversite tarafına kayması, yaşam alanlarından ziyade tarihi dükkânların varlığı erkek nüfusunun merkezde, karma nüfusun ise Tatvan ve yaşam alanlarında yoğun olarak temsil edildiğini kanıtlar niteliktedir.

Tablo 2: Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş Aralığı	Sıklık	Frekans Yüzdeleri (%)	Toplam Yüzde (%)
18-25 Yaş	100	%22,5	%22,5
26-35 Yaş	164	%36,9	%59,5
36-50 Yaş	132	%29,7	%89,2
51 ve Üstü Yaş	48	%10,8	%100,0
Toplam	444	%100,0	

Tablo 2’de katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımı gösterilmiştir. ‘26-35 yaş’ grubu %36,9 oranla 164 kişi ile ilk sırada yer almaktadır. Dağılımda ikinci sırayı,%29,7 oranla 132 kişi ile ‘36-50 yaş’ grubu almıştır. Üçüncü sırayı, %22,5 oran ve 100 katılımcı ile ‘18-25 yaş’ grubu alırken son sırayı ise %10,8 oran ve 48 katılımcıyla ‘51 ve üstü yaş’ grubunun aldığı görülmektedir.

Tablo 3: Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Sıklık	Frekans Yüzdeleri (%)	Toplam Yüzde (%)
Okuma Yazma Bilmiyor	8	%1,8	%1,8
Okuma Yazma Biliyor	12	%2,7	%4,5
İlköğretim	108	%24,3	%28,8
Ortaöğretim	20	%4,5	%33,3
Lise	164	%36,9	%70,3
Lisans	88	%19,8	%90,1
Yüksek Lisans/Doktora	44	%9,9	%100,0
Toplam	444	%100,0	

Tablo 3’de katılımcıların eğitim durumlarına ilişkin dağılımı yer almaktadır. Eğitim durumu dağılımında %36,9 oran ve 164 kişi ile lise seviyesi ilk sırada yer almaktadır. 108 kişi ilköğretim seviyesinde yer alıp, genel dağılımda %24,3’lük bir paya sahiptir. 88 katılımcının oluşturduğu lisans düzeyi genel ortalama %19,8 lik dilimle genel ortalama içerisinde yerini almıştır. Katılımcıların eğitim seviyesine ilişkin diğer veriler ise şöyledir: %9,9 ile 44 katılımcının yer aldığı Yüksek

Lisans/Doktora eğitim düzeyi, %4,5 ile 20 katılımcının oluşturduğu ortaöğretim düzeyi, %2,7 oranla 12 katılımcının oluşturduğu 'okuma-yazma biliyor' düzeyi ve son olarak da %1,8 ile 8 katılımcının oluşturduğu 'okuma-yazma bilmiyor' durumu katılımcıların eğitim düzeylerini oluşturmaktadır.

Tablo 4: Katılımcıların Mesleklere Göre Dağılımı

Meslek Grupları	Sıklık	Frekans Yüzdeleri (%)	Toplam Yüzde (%)
İşsiz	44	%9,9	%9,9
Esnaf/Serbest	84	%18,9	%28,8
Memur	56	%12,6	%41,4
Tarım/Çiftçi	8	%1,8	%43,2
Ev Hanımı	40	%9,0	%52,3
İşçi	100	%22,5	%74,8
Emekli	20	%4,5	%79,3
Öğrenci	48	%10,8	%90,1
Kariyer(Avukat, Doktor, Akademisyen)	36	%8,1	%98,2
Diğer	8	%1,8	%100,0
Toplam	444	%100,0	

Tablo 4, katılımcıların mesleklere göre dağılımını içermektedir. %22,5 oranla 100 katılımcının oluşturduğu işçi kategorisi meslek dağılımında ilk sırada yer almaktadır. Tablo 4'te katılımcıların sahip olduğu meslek grubu içerisinde ikinci sırayı %18,9 ile 84 katılımcının oluşturduğu esnaf/serbest meslek grubu almıştır. Tablo 4'te meslek grupları içerisinde üçüncü sırayı ise %12,6 ile 56 katılımcının oluşturduğu memur kategorisi almıştır. Katılımcıların mesleklerine ilişkin sıralamanın devamı ise şu şekildedir: %10,8 ile 48 katılımcı öğrenci, %9,9 ile 44 katılımcı işsiz, %9,0 ile 40 katılımcı ev hanımı, %8,1 ile 36 katılımcı kariyer mesleği mensubu, %4,5 ile 20 katılımcı emeklidir. Tablo 4'te son sırayı %1,8 erlik oranlarla 8 er katılımcının oluşturduğu çiftçi ve diğer meslek grupları oluşturmaktadır.

Cinsiyet dağılımını incelediğimiz zaman kadınların %30,6 oranı ile temsil edildiğini ve merkez bölgede az rastlandığı belirtilmiştir. Ev hanımı, işsiz ve diğer seçenekleri toplandığında 20,7 oranı bulunmaktadır. %9.9 oranlık bölümün ise öğrenci/çalışan kesimi oluşturduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla 'çarşı' da çalışanlar dışında çok sayıda kadın olmadığı tekrar dikkat çekici bir noktadır.

Tablo 5: Katılımcıların Gelir Düzeyine Göre Dağılımı

Gelir Düzeyi	Sıklık	Frekans Yüzdeleri (%)	Toplam Yüzde (%)
0-1500 TL	208	%46,8	%46,8
1501-2000 TL	112	%25,2	%72,1
2001-3000 TL	40	%9,0	%81,1
3001-4000 TL	28	%6,3	%87,4
4001-5000 TL	16	%3,6	%91,0
5001+ TL	40	%9,0	%100,0
Toplam	444	%100,0	

Tablo 5'te katılımcıların gelir düzeyine göre dağılımı gösterilmektedir. %46,8 ile 208 katılımcı 0-1500TL gelir düzeyine sahiptir. %25,2 ile 112 katılımcı 1501-2000 TL arası gelir düzeyinde yer almaktadır. %9,0 ile 40 ar katılımcı 2001-3000 TL ve 5001+ TL üstü gelire sahiptir. %6,3 ile 28 katılımcı 3001- 4000 TL arası gelire sahiptir. Tablo 5'te en az katılımcının olduğu gelir düzeyi ise %3,6 ile 16 katılımcının oluşturduğu 4001-5000 TL kategorisidir.

Bitlis Kentine İlişkin Bulgular

Tablo 6: Katılımcıların Bitlis'te Yaşama Süresine Göre Dağılımı

Bitlis'te Yaşama Süresi	Sıklık	Frekans Yüzdeleri (%)	Toplam Yüzde (%)
Bir Yıldan Az	16	%3,6	%3,6
1-5 Yıl	64	%14,4	%18,0
6-10 Yıl	36	%8,1	%26,1
11-15 Yıl	4	%0,9	%27,0
15 Yıldan Fazla	324	%73,0	%100,0
Toplam	444	%100,0	

Tablo 6 da katılımcıların Bitlis'te yaşama sürelerine ilişkin dağılım yer almaktadır. Bu bağlamda Tablo 6'da ilk sırayı %73,0 ile 324 katılımcının yer aldığı 15 yıldan fazla kategorisi oluşturmaktadır. %14,4 ile 64 katılımcı 1 ile 5 yıl aralığındaki süre zarfından beri Bitlis'te yaşamaktadır. %8,1 ile 36 katılımcı 6 ile 10 yıl süre zarfından beri Bitlis'te yaşamaktadır. %3,6 ile 16 katılımcı bir yıldan az süredir Bitlis'te yaşamaktadırlar. Tablo 6'da son olarak %0,9 oranla 4 katılımcı 11 ile 15 yıl süre aralığından beri Bitlis'te yaşamaktadır.

Kentlilik bilinci açısından düşünüldüğünde bir kentteki yaşam süreci önem arz etmektedir. Kentlilik bilincinin oluşabilmesi için uzun süre o kente kalmak tek başına yeterli değildir. Ya da birey bir kente kısa süreli yaşıyor olsa da kentlilik bilincinin oluştuğu görülebilir. Kentsel aidiyet ve ilişkiler anlamında baktığımızda katılımcıların büyük çoğunluğunun 15 yıldan fazladır bu kentte yaşıyor olması sebebi ile diğer verilerle desteklendiğinde kenti benimseme, ait olma, faaliyetlere katılma, kentin bir paydaşı olarak görme kavramlarının oluşmuş olması beklenmektedir. Kentte kalış süresinin fazla olması, mekân bağımlılığının yüksek oluşunda etkindir.

Tablo 7: Katılımcıların Bitlis'te Yaşama Sebeplerine İlişkin Dağılım

Bitlis'te Yaşama Sebepleri	Sıklık	Frekans Yüzdeleri (%)	Toplam Yüzde (%)
Memleket	308	%69,4	%69,4
İş İmkânları	84	%18,9	%88,3
Eğitim Faktörü	24	%5,4	%93,7
Zorlayıcı Sebepler(Terör vb.)	8	%1,8	%95,5
Daha iyi şartlar olduğu için	4	%0,9	%96,4
Diğer	16	%3,6	%100,0
Toplam	444	%100,0	

Tablo 7'de katılımcıların Bitlis'te yaşama sebeplerine ilişkin dağılım gösterilmektedir. Bu minvalde, %69,4 ile 308 katılımcının Memleketi Bitlis'tir. %18,9 ile 84 katılımcı iş imkânlarından dolayı Bitlis'te bulunmaktadır. %5,4 ile 24 katılımcı eğitim almak için Bitlis'te yaşamaktadır. %3,6 ile 16 katılımcı diğer kategorisini tercih etmiştir. %1,8 ile 8 katılımcı bölgede oluşan zorlayıcı sebeplerden dolayı Bitlis'te yaşamaktadır. Son olarak ise %0,9 ile 4 katılımcı daha iyi şartlar olduğunu düşündüğü için Bitlis'te yaşamaktadır.

Tablo 8: Gelecekte Bitlis'te Yaşamak İster Misiniz?

	Sıklık	Frekans Yüzdeleri (%)	Toplam Yüzde (%)
Evet	276	%62,2	%62,2
Hayır	168	%37,8	%100,0
Toplam	444	%100,0	

Tablo 8'de katılımcıların gelecekte Bitlis'te yaşamak isteyip istememelerine ilişkin dağılım yer almaktadır. Bu bağlamda, %62,2 ile 276 katılımcı 'evet' seçeneğini seçerek gelecekte de Bitlis'te yaşayabileceklerini belirtirken, %37,8 ile 168 katılımcı 'hayır' ı seçmiştir.

Katılımcıların gelecekte de yaşadıkları kente yaşama istekleri kentlilik bilinci açısından oldukça önemli bir veridir. Kent sakinlerinin kendilerini o kent üzerinden tanımlayıp tanımlamadıkları, kendilerini o kente ait görüp görmemeleri gelecekte o kente yaşama isteği üzerinde birebir etkili unsurlardır. Zira bir kentte yaşayanlar, yaşadıkları kenti kendi kimliklerinin bir parçası olarak gördükleri oranda, o kente ait maddi ve manevi değerleri benimseyecek ve kentsel sorumluluk bilinçleri de o oranda fazla olacaktır. Kentlilik bilinci ve kente aidiyet bağlamında, kent sakinlerinin yaşadıkları kenti, yaşamlarının ayrılmaz bir parçası olarak görüp görmedikleri sosyolojik açıdan da oldukça önemlidir.

Tablo 9: Sizce Bitlis'in En Büyük Problemi Nedir?

	Sıklık	Frekans Yüzdeleri (%)	Toplam Yüzde (%)
İşsizlik	320	%72,1	%72,1
Alt yapı(ulaşım, su vb.)	16	%3,6	%75,7
Eğitim	60	%13,5	%89,2

Kentlilik Bilinci Üzerine Bir Değerlendirme: Bitlis İli Örneği

Kentsel Hizmetlerin Yetersizliği	16	%3,6	%92,8
Çevresel Sorunlar	12	%2,7	%95,5
Suç Oranı	4	%0,9	%96,4
Diğer	16	%3,6	%100,0
Toplam	444	%100,0	

Tablo 9, Bitlis kentine ilişkin en büyük problemin tespit edilmesine yönelik dağılımı içermektedir. Bu bağlamda %72,1 ile 320 katılımcı Bitlis kentinin en büyük problemini işsizlik olarak görmektedir. %13,5 ile 60 katılımcı eğitimi Bitlis kentinin en büyük problemi olarak görmektedir. %3,6 ile 16 şar katılımcı alt yapıyı, kentsel hizmetlerin yetersizliğini ve anket kategorisi içerisinde yer almayan ‘diğer’ problemleri Bitlis kentinin en büyük problemi olarak görmektedirler. %2,7 ile 12 katılımcı çevresel sorunları Bitlis kentinin en büyük problemi olarak görürken, %0,9 ile 4 katılımcı suç oranının yüksek oluşunu Bitlis kentinin en büyük problemi olarak görmektedir.

Tablo 10: Sizce Bitlis’in En Önemli Özelliği Nedir?

	Sıklık	Frekans Yüzdesi (%)	Toplam Yüzde (%)
Nüfusu	16	%3,6	%3,6
Sosyo-Kültürel İmkânları	12	%2,7	%6,3
Tarihi	388	%87,4	%93,7
Mimarisi	4	%,0,9	%94,6
Hepsi	24	%5,4	%100,0
Toplam	444	%100,0	

Tablo 10 da katılımcıların gözünden Bitlis kentinin en önemli özelliğinin tespitini içeren dağılım gösterilmektedir. Bu bağlamda %87,4 ile 388 katılımcı Bitlis kentinin ‘tarihi’ ile ön plana çıktığını belirtmiştir. %5,4 ile 24 katılımcı ‘hepsi’ seçeneğini tercih etmiştir. %3,6 ile 16 katılımcı ‘nüfus’un kentin en önemli özelliği olduğunu tercih etmiştir. %2,7 ile 12 katılımcı kentin ‘Sosyo kültürel imkânlarıyla’ ön plana çıktığını belirtmiştir. Son olarak %0,9 ile 4 katılımcı kentin ‘mimarisi’ ile ön plana çıktığını düşünmektedirler.

Katılımcılar ciddi bir oranla Bitlis ilinin tarihi ile var olduğu kanaatindedir. Gerçekten de merkez ve ilçelerinde yer alan eserler incelendiğinde tarihi değeri oldukça yüksek olan bir kent olduğu görülmektedir. Fakat burada önemli olan husus kentinin bu eserler hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğu, ziyaret oranları, koruma çalışmaları-destekleri, tanıtımı anlamında yapılan çalışmalar ve destekleri noktasında kentlilik bilincini ölçmek adına anlamı hale gelmelidir.

Tablo 11: Sizce Bu Kent Kime Aittir?

	Sıklık	Frekans Yüzdesi (%)	Toplam Yüzde (%)
Devlete	184	%41,4	%41,4
Kentte Yaşayanlara	100	%22,5	%64,0
Mülk Sahiplerine	16	%3,6	%67,6
Hepsi	144	%32,4	%100,0
Toplam	444	%100,0	

Tablo 11’de kentin kime ait olduğuna ilişkin katılımcıların görüşlerini içeren dağılım yer almaktadır. %41,4 ile 184 katılımcı kentin devlete ait olduğunu belirtmiştir. %32,4 ile 144 katılımcı ‘hepsi’ seçeneğini tercih etmiştir. %22,5 ile 100 katılımcı kentin ‘kentte yaşayanlara’ yani kenttaşlara ait olduğunu belirtmiştir. Son olarak; %3,6 ile 16 katılımcı kentin, mülk sahiplerine ait olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların geleneksel yönetim anlayışına sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 12: Kent İle İlgili Kararları Etkileme Gücünüzün Olduğunu Biliyor Musunuz?

	Sıklık	Frekans Yüzdesi (%)	Toplam Yüzde (%)
Evet	212	%47,7	%47,7
Hayır	232	%52,3	%100,0
Toplam	444	%100,0	

Tablo 12’de katılımcıların kent ile ilgili kararlara etki edebilme güçlerine ilişkin tespiti içeren dağılım yer almaktadır. Bu bağlamda %52,3 oranla 232 katılımcı ‘hayır’ tercihinde bulunurken, %47,7 ile 212 katılımcı ‘evet’ tercihinde bulunmuştur.

Katılımcıların kent ile ilgili kararları etkileme gücü olup olmadığına olan inancı noktasında hayır seçeneği çoğunluk da olsa da birbirlerine yakın bir oranı içermektedir. Bireylerin kararlar üzerinde etkili olduğu inancı kente dair gelişmeleri takip etme ve katılma isteği uyandırmaktadır. Dolayısıyla gerek kenttaş olarak gerek yönetim anlamında yapılacak çalışmalar ile bu durum lehe döndürülebilecek bir nitelik taşımaktadır.

Kenti Sahiplenme ve Kentsel Aidiyete İlişkin Bulgular

Tablo 13: Kenti Sahiplenme ve Kentsel Aidiyete İlişkin Dağılım

Kenti Sahiplenme ve Kentsel Aidiyete İlişkin Sorular	EVET		HAYIR	
	Sıklık	Frekans Yüzdesi (%)	Sıklık	Frekans Yüzdesi (%)
Bu kentte yaşamayı seviyorum.	288	%64,9	156	%35,1
Bu kentte zorunluluktan dolayı yaşıyorum.	204	%45,9	240	%54,1
Kentsel hizmetlerin iyi sunulduğunu düşünüyorum(su, elektrik, yol, ulaşım)	72	%16,2	372	%83,8
Kentin sorunlarına karşı kendimi sorumlu hissediyorum.	328	%73,9	116	%26,1
Kentin yönetimine katılma konusunda kendimi sorumlu hissediyorum.	272	%61,3	172	%38,7
Kent tarihi-kültürel bir şehirdir.	416	%93,7	28	%6,3
Kentin kültürel değerlerine önem verildiğini ve iyi tanıtıldığını düşünüyorum.	184	%41,4	260	%58,6
Kent merkezindeki eski binalar yerine yeni binalar görmek istiyorum.	248	%55,9	196	%44,1
Bitlis Etnografya müzesini gördüm.	244	%55,0	200	%45,0
Ahlat müzesini gördüm.	320	%72,1	124	%27,9
Van gölüne giriyorum/kullanıyorum.	312	%70,3	132	%29,7

Tablo 13’de kenti sahiplenme ve kentsel aidiyete ilişkin katılımcıların görüşlerini içeren dağılım yer almaktadır. Bu bağlamda, katılımcılara yöneltilen sorulardan ilki olan ‘bu kentte yaşamayı seviyorum’ sorusuna %64,9 ile 288 katılımcı ‘evet’ yanıtını verirken, %35,1 ile 156 katılımcı ‘hayır’ yanıtını vermiştir. ‘Bu kentte zorunluluktan dolayı yaşıyorum’ sorusuna %54,1 ile 240 katılımcı ‘hayır’ yanıtını seçerken, %45,9 ile 204 katılımcı ‘evet’ yanıtını seçmiştir. ‘Kentsel hizmetlerin iyi sunulduğunu düşünüyorum’ sorusuna %83,8 oranla 372 katılımcı olumsuz bir yaklaşım içerisinde ‘hayır’ yanıtını verirken, %16,2 ile 72 katılımcı ‘evet’ yanıtını vermiştir. ‘Kentin sorunlarına karşı kendimi sorumlu hissediyorum’ sorusuna %73,9 ile 328 katılımcı ‘evet’ yanıtını verirken, %26,1 ile 116 katılımcı ‘hayır’ yanıtını vermiştir. ‘Kentin yönetimine katılma konusunda kendimi sorumlu hissediyorum’ sorusuna %61,3 ile 272 katılımcı ‘evet’ yanıtını verirken, %38,7 ile 172 katılımcı ‘hayır’ yanıtını vermiştir. ‘Kent tarihi-kültürel bir şehirdir’ sorusuna %93,7 ile 416 katılımcı ‘evet’ yanıtını verirken, %6,3 ile 28 katılımcı ‘hayır’ yanıtını vermiştir. ‘Kentin kültürel değerlerine önem verildiğini ve iyi tanıtıldığını düşünüyorum’ sorusuna %58,6 ile 260 kişi ‘hayır’ yanıtını verirken, %41,4 ile 184 katılımcı ‘evet’

yanıtını vermiştir. ‘Kent merkezinde eski binalar yerine yeni binalar görmek istiyorum’ sorusuna %55,9 ile 248 katılımcı ‘evet’ yanıtını verirken, %44,1 ile 196 katılımcı ‘hayır’ yanıtını vermiştir. ‘Bitlis Etnografya müzesini gördüm’ sorusuna %55,0 oranla 244 katılımcı ‘evet’ yanıtını verirken, %45,0 oranla 200 katılımcı ‘hayır’ yanıtını vermiştir. ‘Ahlat müzesini gördüm’ sorusuna %72,1 ile 320 katılımcı ‘evet’ yanıtını verirken, %27,9 ile 124 katılımcı ‘hayır’ yanıtını vermiştir. ‘Van gölüne giriyorum/kullanıyorum’ sorusuna %70,3 ile 312 katılımcı ‘evet’ yanıtını verirken, %29,7 oranla 132 katılımcı ‘hayır’ yanıtını vermiştir.

Kentsel mekân algısı ve kenti okuyabilme özelliklerini yansıtan bu faktörde katılımdan kentsel davranışa, planlamadan kentsel kazanımlara kadar pek çok değişkenlerle ilişkili olan bu faktör, kenti yaşayabilme ya da kent görgülüğü olarak isimlendirilebilir. Tarihi yerlerin gezilip görülmesi; kentsel gelişimi yönlendirici kararlarda yönetime destek olunması ve bu konuda özverili davranılması; meclis toplantılarına katılma; planlama kavramına inanma; kentliliğin tanımı ve kentte kendini iyi hissetme gibi değişkenler kullanılarak belirlenmiştir. Kentte yaşamayı sevenlerin oranının yüksek olması kentsel aidiyeti arttıran ve gelecekte de yaşama arzusunu etkileyen önemli bir faktördür. Katılımcıların da bu yönde eğilimi olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde kentte zorunluluktan dolayı yaşamadıklarını belirtmiştir katılımcılar.

Kentin sorunlarına karşı sorumluluk hissetme, kent yönetimine karşı sorumlu hissetme oranlarının olumlu olması kentsel bilinç anlamında önemli veriler taşısa da, tarihi ile ünlü bu kentin değerlerine önem verilmediği ve korunmadığının düşünülmesi, kentsel hizmetlerde yaşanan yetersizlikler, merkezde yer alan tarihi binaların varlığı yerine yeni yapıların tercih ediliyor olması da kentsel bilinç anlamında yaşanan eksiklikleri yansıtmaktadır. Kente dair simgeleşmiş hale gelen en önemli üç verinin kentli tarafından bilinmesi, ziyaret edilmesi ve kullanılıyor olması da pozitif yönde etki yapan bir başka unsurdur.

Kent Kimliğine İlişkin Bulgular

Tablo 14: Kent Kimliğinin Değerlendirilmesine İlişkin Dağılım

Kent Kimliğine İlişkin Sorular	İYİ		ORTA		ZAYIF	
	Sıklık	Frekans Yüzdesi (%)	Sıklık	Frekans Yüzdesi (%)	Sıklık	Frekans Yüzdesi (%)
Kent sosyal hayat açısından	48	%10,8	152	%34,2	244	%55,0
Kent kültürel hayat açısından	88	%19,8	176	%39,6	180	%40,5
Kent yeşil alan açısından	68	%15,3	84	%18,9	292	%65,8
Kent engelli dostu olması açısından	68	%15,3	72	%16,2	304	%68,5
Sivil toplum kuruluşlarına sahiplik (dernek, vakıf, vb.)	64	%14,4	120	%27,0	260	%58,6
Kent tarih-kültür mirasının korunması açısından	100	%22,5	128	%28,8	216	%48,6

Tablo 14’te katılımcıların Bitlis kent kimliğine ilişkin tespitlerini içeren dağılım yer almaktadır. Katılımcıların ‘kenti sosyal açıdan’ değerlendirmesine bakıldığında; %10,8 ile 48 katılımcı ‘iyi’, %34,2 ile 152 katılımcı ‘orta’ ve %55,0 ile 244 katılımcı ‘zayıf’ seçeneğini tercih etmiştir. ‘Kentin kültürel açıdan’ değerlendirilmesinde ise; %19,8 ile 88 katılımcı ‘iyi’, %39,6 ile 176 katılımcı ‘orta’ ve %40,5 ile 180 katılımcı ‘zayıf’ seçeneğini tercih etmiştir. Kentin yeşil alan açısından değerlendirilmesinde ise; %15,3 ile 68 katılımcı ‘iyi’, %18,9 ile 84 katılımcı ‘orta’ ve %65,8 ile 292 katılımcı ‘zayıf’ seçeneğini tercih etmiştir. Kentin engelli dostu olması açısından değerlendirilmesinde ise; %15,3 ile 68 katılımcı ‘iyi’, %16,2 ile 72 katılımcı ‘orta’ ve %68,5 ile 304 katılımcı ‘zayıf’ seçeneğini tercih etmiştir. Kentin

sivil toplum kuruluşlarına sahip olması açısından değerlendirilmesinde ise; %14,4 ile 64 katılımcı ‘iyi’, %27,0 ile 120 katılımcı ‘orta’ ve %58,6 ile 260 katılımcı ‘zayıf’ seçeneğini tercih etmiştir. Kentin tarih-kültür mirasının korunması açısından değerlendirilmesinde ise; %22,5 ile 100 katılımcı ‘iyi’, %28,8 ile 128 katılımcı ‘orta’ ve %48,6 ile 216 katılımcı ‘zayıf’ seçeneğini tercih etmiştir.

Daha çok ben bilincinden, biz bilinci boyutuna erişmenin göstergesi olan bu veriler kişinin sosyal yaşamdaki konumunu, kentte yardımlaşma, iletişim, tanıma, sosyalleşme ve kent değerlerini sevme-koruma değişkenlerinden oluşmaktadır. Bu anlamda sosyal, kültürel hayatın ve yeşil alanların zayıf olduğu, engelli uygulamalarının yetersiz olduğu, kültürel mirasın ise yeterince korunamadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda kentte ve kenttaşlar arasında bütünleşmenin sağlanabilmesi için bu eksik yanının görülerek sosyal hayatı canlandırmak için çalışmalar yapılması gerektiği görülmektedir.

Tablo 15: Ziyaret Edilen Mekanlara İlişkin Dağılım

Mekân İsimleri	EVET		HAYIR	
	Sıklık	Frekans Yüzdesi (%)	Sıklık	Frekans Yüzdesi (%)
Bitlis Ulu Cami	400	%90,1	44	%9,9
Bitlis Kalesi	388	%87,4	56	%12,6
El-Aman Hanı	360	%81,1	84	%18,9
Bitlis Tarihi Evleri	340	%76,6	104	%23,4
Surp Nişan Kilisesi	24	%5,4	420	%94,6
Tatvan Kalesi	136	%30,6	308	%69,4
Ahlat Selçuklu Mezarlığı	360	%81,1	84	%18,9
Ahlat Harabe Kent	288	%64,9	156	%35,1
Ahlat Emir Bayındır Kümbeti	212	%47,7	232	%52,3
Adilcevaz Tarihi Ulu Cami	220	%49,5	224	%50,5
Kef Kalesi	172	%38,7	272	%61,3
Adilcevaz Mucizeler Manastırı	40	%9,0	404	%91,0
Mutki Ak Kilise	32	%7,2	412	%92,8
Hizan Dökütaş Kilisesi	28	%6,3	416	%93,7
Hiçbiri	4	%0,9	440	%99,1

Tablo 15’de katılımcıların Bitlis kenti içerisinde yer alan önemli tarihi mekânları ziyaret etme durumlarına ilişkin dağılım gösterilmiştir. Bu bağlamda, Bitlis Ulu Camisini %90,1 ile 400 katılımcı ziyaret ederken, %9,9 ile 44 katılımcı ziyaret etmemiştir. Bitlis Kalesini %87,4 ile 388 katılımcı ziyaret ederken, %12,6 ile 56 katılımcı ziyaret etmemiştir. El-Aman Hanı’nı %81,1 ile 360 katılımcı ziyaret ederken, %18,9 ile 84 katılımcı ziyaret etmemiştir. Bitlis Tarihi Evlerini %76,6 ile 340 katılımcı ziyaret ederken, %23,4 ile 104 katılımcı ziyaret etmemiştir. Surp Nişan Kilisesini %5,4 ile 24 katılımcı ziyaret ederken, %94,6 ile 420 katılımcı ziyaret etmemiştir. Tatvan Kalesini %30,6 ile 136 katılımcı ziyaret ederken, %69,4 ile 308 katılımcı ziyaret etmemiştir. Ahlat Selçuklu Mezarlığını %81,1 ile 360 katılımcı ziyaret ederken, %18,9 ile 84 katılımcı ziyaret etmemiştir. Ahlat Harabe Kenti %64,9 ile 288 katılımcı ziyaret ederken, %35,1 ile 156 katılımcı ziyaret etmemiştir. Ahlat Emir Bayındır Kümbetini %47,7 ile 212 katılımcı ziyaret ederken, %52,3 ile 232 katılımcı ziyaret etmemiştir. Adilcevaz Tarihi Ulu Camisini %49,5 ile 220 katılımcı ziyaret ederken, %50,5 ile 224 katılımcı ziyaret etmemiştir. Kef kalesini %38,7 ile 172 katılımcı ziyaret ederken, %61,3 ile 272 katılımcı ziyaret etmemiştir. Adilcevaz Mucizeler Manastırını %9,0 ile 40 katılımcı ziyaret ederken, %91,0 ile 404 katılımcı ziyaret etmemiştir. Hizan Dökütaş Kilisesini %6,3 ile 28 katılımcı ziyaret ederken, %93,7 ile 416 katılımcı ziyaret etmemiştir. Bütün bu mekânların ‘hiçbiri’ne gitmeyen %0,9 ile 4 katılımcı varken, herhangi birine giden %99,1 ile 440 katılımcı bulunmaktadır.

Katılımcıların neredeyse tamamının (%0,9 hariç) bitlisin tarihi unsurlarından en az birini ziyaret ettiği tespit edilmiştir. Kent mirasına sahip çıkmak ve ortak bilinç oluşturmak adına olumlu bir gelişme olan bu durumun daha çok popülerliği yüksek olan Bitlis Ulu Camii, Bitlis Kalesi El aman Hanı, Selçuklu Mezarlığı, Tarihi Evler ve Haraba Kent üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Tarihi varlıkların korunması kadar tanıtılması da o kentin hem kenttaşları hem turizm ayağı için oldukça önemli bir nitelik taşıdığı kaçınılmaz bir gerçektir.

Tablo 16: Ziyaret Edilen Mekânları Katılımcıların Ziyaret Etme Nedenlerine İlişkin Dağılım

Ziyaret Etme Nedenleri	Sıklık	Frekans Yüzdeleri (%)	Toplam Yüzde (%)
Mesafe Yakınlığı	40	%9,0	%9,1
İlgi Duymak	244	%55,0	%64,5
Piknik	16	%3,6	%68,2
Gezi	140	%31,5	%100,0
Ara Toplam	440	%99,1	
Herhangi bir seçeneği işaretlemeyenler	4	%0,9	
Genel Toplam	444	%100	

Tablo 16’da katılımcıların Bitlis’te yer alan (Tablo 15) mekânları ziyaret etme nedenlerine ilişkin tespitini yapılımasını içeren dağılım yer almaktadır. Katılımcıların %55,0 oranla 244 kişisi bu mekânları ‘ilgi duyduğu’ için ziyaret etmiştir. Katılımcıların %31,5 oranla 140 kişisi bu mekânları ‘gezi’ amaçlı ziyaret etmiştir. Katılımcıların %9,0 oranla 40 kişisi bu mekânları ‘mesafe yakınlığından’ dolayı ziyaret etmiştir. Katılımcıların %3,6 oranla 16 kişisi bu mekânları ‘piknik’ için ziyaret etmiştir. Çalışmada bu soruya herhangi bir yanıt vermeyen %0,9 ile 4 katılımcı da bulunmaktadır.

Katılımcıların ziyaret amaçlarının ağırlıklı olarak tarihi eserlere ve yerlere olan ilgilerinin olduğu tespit edilmiştir. Gerek yerel gerek ulusal ve küresel bağlamda yapılacak olan tanıtımlar ile kent içi ve dışı ziyaretlerin, koruma çalışmalarının ve sahiplenme oranlarının artacağı düşünülmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bir kentte yaşayan bireylerin kentlilik bilincine sahip olmaları, kent sakinlerinin kente karşı aidiyet ve sorumluluk hissi taşımaları bakımından önemlidir. Bu durum hem yaşanan kent için hem de kentte yaşayan bireyler için oldukça önemlidir. Kenttaşlarda kentlilik bilincinin olması, kentin gelişimi açısından oldukça önemlidir. Çünkü bir kentin gelişebilmesi için kentlilik bilincine sahip insanların kültürel, ekonomik ve sosyal alanlarda kente yapacakları katkılar ile ancak o kentin hızlı bir biçimde gelişme, ilerleme ve daha yaşanabilir bir yer haline gelebilir. Bireysel anlamda bakıldığında ise kentlilik bilincine sahip insanların farklılıklara rağmen birlikte yaşama, hoşgörü ve bireylerin kendilerine has özelliklerine saygı gösterme gibi önemli konularda da oldukça etkili bir unsur olduğu görülmektedir.

Bireylerin yaşadıkları kentleri sevmeleri, kendini o kentin bir parçası olarak görmeleri, kentin dinamiklerine ait hissetmeleri, kentin sorunlarına karşı daha duyarlı olmaları ve kentin sorunları için çözümler üreten, aynı zamanda projelere gönüllü katılım sağlayan bireyler olmaları gerekmektedir. Bu da beraberinde bireylerin kentlilik bilinci düzeylerini geliştirecek ve kentsel yaşam kalitesini arttıracaktır. Kentlilik bilincine sahip bireylerin çoğalması ve yaşam kalitesinin artması için en önemli koşul; bireylerin yaşadığı kente özgü davranış ve tutumlarda ortak bir değerde buluşmasıdır¹. Bu bağlamda Bitlis ili için incelendiğinde ankete katılan bireylerin genelinin memleketi olmakla birlikte gelecekte de bu ilde yaşamak istiyor olmaları kentlilik bilinci anlamında pozitif bir veridir. Kentin sorunları ile ilgili olarak ise; işsizlik başta olmak üzere; eğitim ve altyapı ulaşım konularını eksik görmektedirler. Katılımcıların çoğu Bitlis ilinin tarihi ile öne çıkan bir şehir olduğu konusunda hemfikir olmaları kenti tanıma adına önemli bir veridir. Tarihi alanlara ilgi duydukları ve ziyaret ettikleri de belirtilmiş olmasının yanı sıra tarihi değerlerin yeterince korunmadığını düşünmektedirler. Bu anlamda bir eksikliğin söz konusu olması kentlilik bilinci açısından negatif bir veri olarak değerlendirilebilir. Kentin sorunlarına karşı bireyler kendilerini sorumlu hissederken, sosyal, kültürel hayat, yeşil alan, engellilere yönelik uygulamalar konusunda ise kenti yetersiz görmektedirler. Dolayısıyla kente dair yaşama isteği, gelecekte de yaşama arzusu, sorunlara duyarlılık, tarihi değerleri bilme ve ziyaret etme anlamında kentlilik bilincinin pozitif, kentin eksik hizmetleri, tarihi değerlere sahip çıkma, STK gibi kenti bütünleştirici nitelik taşıyan yerele üyelik konularında ise negatif anlamda verilere ulaşılmıştır.

¹ Mustafa Görün ve Gamze Kara, üniversite Öğrencilerinin Kentlilik Bilinci Algısı: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği, *Yönetim Bilimleri Dergisi/Journal of Administrative Sciences* Cilt / Volume: 15, Sayı / N: 30, ss. / pp.:393-409 , 2017

Bu bağlamda Bitlis ili kentlilik bilincini yükseltmek için birtakım çalışmalar yapılmalıdır;

- Kentliler; sosyo-kültürel faaliyetlerin ve alanların çeşitlendirilmesini istemektedir. Yönetim anlamında ise her kesimin katılımının sağlanacağı çalışmalar yapması gerekmektedir.
- Kent sakinlerinin ortak bir bellek oluşumuna yardımcı olacak ve kentsel yaşam kalitesini arttıracak mekânlar inşa edilmelidir.
- Tarihi mekanların korunması, daha iyi tanıtım yapılması ve halkın hizmetine sunulması bireylerin kente olan aidiyetleri artırılmalıdır.
- Yerel yönetimler ve kentteki tüm kurumlar, sivil toplum kuruluşları, medya vb. kentlilik bilincini artırmaya yönelik bilinçli faaliyetler yapmalıdır.

KAYNAKÇA

AREFİ, Mahyar “Non-Place And Placelessness As Narratives of Loss: Rethinking The Notion of Place”, **Journal of Urban Design**, Cilt: 4, Sayı: 2, 1999, ss.179-193.

DİNÇER, Mehmet, “Eğitimin Toplumsal Değişme Sürecindeki Gücü”, **Ege Eğitim Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 1, 2003, ss. 102-112.

ERÇOŞKUN, Özge Y. vd., “Kentlilik Bilincini Oluşturan Göstergeler ve Kentlilik Bilincini Geliştirme Yolları”, **Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi**, Cilt: 11, Sayı: Özel Sayı, Aralık 2016, ss. 4-23.

ES, Muharrem ve ATEŞ Hamza, Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Öneriler, **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, 2004.

GÖRÜN, Mustafa ve KARA, Gamze, Üniversite Öğrencilerinin Kentlilik Bilinci Algısı: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği, **Yönetim Bilimleri Dergisi/Journal of Administrative Sciences** Cilt / Volume: 15, Sayı / N: 30, 2017, s. / pp.:393-409.

İnternet Kaynağı, < <https://biruni.tuik.gov.tr/gosterge/?locale=tr>>, Erişim Tarihi: 15.09.2018.

İnternet Kaynağı, < https://www.nufusu.com/ilce/tatvan_bitlis-nufusu >, Erişim Tarihi: 15.09.2018.

İnternet Kaynağı, <<http://www.bitliskulturturizm.gov.tr/TR,56204/tarihce.html>>, Erişim Tarihi: 15.09.2018.

İnternet Kaynağı, <<http://www.bitliskulturturizm.gov.tr/TR,56204/tarihce.html>>, Erişim Tarihi: 15.09.2018.

İnternet Kaynağı, <<http://www.bitliskulturturizm.gov.tr/TR,56204/tarihce.html>>, Erişim Tarihi: 15.09.2018.

KELEŞ, Ruşen **Kent Bilimleri Terimler Sözlüğü**, TDK yayımları Ankara 1980.